

Др Милан Шкулић*

СЛОБОДАН ПЕРОВИЋ (1932–2019)

Професор Перовић је рођен 1932. године, дипломирао је на Правном факултету у Београду 1956, на истом факултету докторирао 1963. године, на коме је биран у сва универзитетска звања. Матични предмет му је било грађанско право, посебно облигационо право. Био је дугогодишњи шеф Катедре за грађанско право и председник постдипломских студија. Велики број докторских и магистарских дисертација рађен је под његовим менторством. Професор Перовић је био и дугогодишњи члан и председник бројних универзитетских тела, а био је професор по позиву на бројним правним факултетима у Србији и тзв. региону.

Професор Перовић је био дугогодишњи председник Избраног суда (арбитраже) Привредне коморе Србије, четири мандата, укупно шеснаест година члан законодавноправне комисије Скупштине Републике Србије (четири узастопна мандата), дугогодишњи арбитар међународних арбитража, институционалних и повремених арбитража у области привредних и трговинскоправних односа, председник Одбора за полагање правосудног испита Министарства правде Србије, члан и главни уредник више правних часописа, коментара закона, едиција и енциклопедија права, као и главни уредник часописа *Правни живот* од 1980. године, па до своје смрти. Био је дугогодишњи председник Научног друштва Србије у четири мандата (члан од 1972. године, а од 2006. године члан *International Academy of Comparative Law* и члан *Association Henri Capitant des Amis de la Culture Juridique Francaise* (1998), *Correspondant* за Југославију.

Аутор је више књига, уџбеника и монографија, научних студија и великог броја радова из области грађанског права, компаративног

* Аутор је редовни професор Правног факултета Универзитета у Београду, skulic@ius.bg.ac.rs.

права и филозофије права. Нека од ових дела објављена су на француском, немачком и енглеском језику, као и на мађарском, пољском, руском, шпанском и кинеском. Посебно се издвајају следеће његова дела: *Облигационо право*, актуелни универзитетски уџбеник, седам издања, *Општа теорија уговора*, „Научна књига“ Београд 1968, *Забрањени уговори у грађанском праву*, „Службени лист Југославије“, Београд 1975, *Формални уговори у грађанском праву*, „Научна књига, Београд 1964, *Ретроактивност закона и других општих аката, теорија сукоба закона у времену*, Научна књига, Београд 1987, *Уговор као акт моралне и правне цивилизације*, Београд 1993, *Пуноважност уговора у спољној трговини*, издање Правног факултета у Београду 1977, *Die Kodifikation des Obligationenrechts in Jugoslawien*, Archiv für die civilistische Praxis, Tübingen 1982, Heft 4, *Предговор Закона о облигационим односима (1978)*, Службени лист Југославије, *Раскид уговора због промењених околности и начело правне сигурности*, студија објављена у часопису *Научни преглед*, Београд 1974, *Le rôle des normes non juridiques dans le droit*, XI Congrès internationale de droit comparé, rapports nationaux Yougoslaves, 1982, рад је био публикован и саопштен на XI конгресу упоредног права у Венецуели као национални реферат Југославије, *Криза правног система (1987)*, студија саопштена у Југославенској академији знаности и уметности у Загребу, као и на Правном факултету у Љубљани (1987) и на Универзитетској трибини у Београду (1989), објављена је у Зборнику радова „Криза правног система“, у издању Универзитета у Београду (1990), *Облигација*, продубљена студија (седам ауторских табака), објављена у Енциклопедији имовинског права у издању Службеног листа Југославије (1978), том II, *L'influence de l'ordre public sur la validité des contrats*, Université de Paris I, Panthéon-Sorbonne et Université de Belgrade, Paris 1982, студија је публикована и у часопису *Yugoslav law*, 1982, бр. 2, *Les principes et les règles générales de la nouvelle loi Yougoslave sur les Obligations en matière de contrats*, Revue Internationale de droit comparé, Paris, 1979, br. 4, *Правно филозофске расправе*, издање Службеног листа Југославије, 1995, *Природно право и суд*, монографија, 1996, стр. 130, у издању Правног факултета у Београду и Удружења правника Србије, *Extra-legal factors and legal order universal values and cultural identity*, рад је објављен у зборнику радова Civil Law Forum for South East Europe, издање Немачке фондације GTZ, књига I, Београд 2010, уводни чланак, *Objective liability for damage*, објављен у зборнику радова Civil Law Forum for South East Europe, издање Немачке фондације GTZ, књига I, Београд 2010.

Изузетно су значајне *Беседе са Копаоника*, деветнаест допуњених издања, стр. 1060, издање Копаоничке школе природног права, Београд 2017, збирка уводних излагања професора Перовића на годишњим сесијама Копаоничке школе природног права, од 1990. до

2017. године, као и *Декларација Копаоничке школе природног права*, 2002, стр. 63, која садржи три дела: Увод, Опште одредбе, Катедре Хексагона, што представља синтезу радова професора Перовића у тридесетогодишњем опусу Копаоничке школе природног права. Декларација је објављена на шест великих језика: енглеском, француском, немачком, шпанском, руском и кинеском.

Професор Перовић је стекао дугогодишње искуство у раду одређених законодавних одбора, комисија и савета, нарочито Правног савета Југославије и Законодавно-правне комисије Скупштине Србије, те је био члан многих радних група и комисија за израду различитих пројеката и нацрта закона. Посебно је значајно што је професор Перовић од новембра 2006. био председник Комисије за израду Грађанског законика Републике Србије, који треба да обухвати класична подручја грађанског права: установе општег дела грађанског права; стварно право са својином као централном установом друштвеног и правног поретка и правима изведеним из својине – службености, заложно (хипотекарно) право; облигационо право са установама уговора и проузроковања штете као основних извора облигационих односа; наследно право са тестаментом и законским наследним редом као основама за наслеђивање; породичноправни односи, а посебно имовински односи, као и друге изведене дисциплине које су у тесној вези са класичним грађанским правом, а које су се у нашем правном систему развиле до степена могућности њихове кодификације.

Професор Перовић је увек истицао да је Србија донела свој Грађански законик још 1844. године који је био на снази пуних више од 100 година – све до 1946. године, када је, заједно са свим законима Србије и предратне Југославије, изгубио правну снагу под дејством „револуционарне свести“, којом је извршена аброгација до тада важећег целокупног правног система. За тај Грађански законик Србије професор Перовић је истицао да је у овој области правног система изражавао тековине европске правне цивилизације, те да је жалосно што од тог револуционарног времена па све до данас Србија није извршила кодификацију у виду општег Грађанског законика, иако је у првој половини 19. века била једна од првих европских држава која је имала свој Грађански законик, па се у том погледу данас налази у доцњи у односу на друге земље европске фамилије права.

Био је председник Савеза Удружења правника Србије и Републике Српске, а раније председник Удружења правника Југославије. Оснивач је Копаоничке школе природног права, која је од 2005. под покровитељством UNESCO-а. Био је председник Суда Србије и Црне Горе од његовог оснивања 2004. године па до престанка Државне

заједнице Србија и Црна Гора, члан неколико академија наука и уметности: словеначке, црногорске, Републике Српске, македонске, а однедавно и Руске академије природних наука. Носилац је ордена Карађорђевог звезде и бројних повеља и признања.

Након набрајања само делића онога што је професор Перовић био, вреди истаћи и шта *никада није био*. Никада није био члан ниједне политичке партије. Данас када, нажалост, многи све што јесу дугују „прелетима“ из партије у партију, овај податак има посебну тежину.

Веома лепе и далекосежне *мисли* је професор Перовић годинама упућивао стотинама учесника Копаоничке школе природног права. Професор Перовић је на достојанствен начин, користећи сјајне илустративне примере, објашњавао значај *разума* за право, истичући да у особеној борби између чулности и рационалности, када је реч о праву, рационалност мора однети превагу јер само тада *право остаје право* и само тада снага права побеђује неправу. Сјајно је професор Перовић модификовао ону познату Паскалову мисао о човеку који је једна *трска*, али *трска која мисли*, тако што ју је веома ефектно повезао са мислима великог Његоша о *једној сламци међу вихорове, али сламци која мисли*.

Када је реч о Копаоничкој школи природног права, коју је основао и више од три деценије водио професор Перовић, утемељеној на *хексагону природног права*, опште теме тог великог скупа, у чијем је формулисању улога проф. Перовића била кључна, све за себе говоре... навешћу само неке од тих тема: *Правда и постојеће право, Суд и право, Моћ и немоћ права, Култура и снага закона, Право и светски поредак, Право и време, Право и простор, Право и морал, Право и слобода, Право и достојанство, Право и начело савесности и поштења, Право и заповест разума*... Ово су биле велике теме о којима је сјајно говорио један велики професор и велики човек.

Професор Перовић је својим радовима и својим излагањима јасно указивао на чињеницу да право нису само норме и језик норме већ много више од тога... То значи да је професор Перовић сјајно објашњавао да се без осећаја за правду и правичност и без давања преваге разуму не може правилно ни схватити нити интерпретирати правна норма. У томе се крије огромна разлика између *две категорије правника* – правог и доброг правника, који познаје суштину права, и правника „занатлије“, који је често у пракси само бледа „копија“ и „имитација“ правника... Хвала професору Перовићу што је код нас усадио идеју да суштинско право не може постојати и имати смисла без правде.

Чувени кинески мислилац Лао Це говорио је да и пут од хиљаду миља почиње првим кораком, а први корак је *мисао*... Проф.

Перовић је својим мислима успео да многе правнике стимулише на први корак, а многи од њих су потом наставили да корачају и далеко стигли на свом путу.

У истицању значаја разума за право професор Перовић ипак није искључио и значај осећаја и осећања, који нису увек рационални. И ту се можемо подсетити Паскала, који је сматрао да су „две претераности: искључити разум и признати само разум“, те истицао да „истину сазнајемо не само разумом него и срцем“. Када је реч о таквом начину сазнања истине, треба се сетити да је професор Перовић оставио много писаних радова иза себе, а давно је речено и да *оловка пише срцем*.

Изузетно су вредне мисли професора Перовића којима је указивао на велику неправду, али и *врхунско неправо*, који су учињени према нашој земљи и нашем народу. Сјајно је објаснио да бомбардовање *осиромашеним уранијумом* суштински произлази из осиромашених умова морално осиромашене цивилизације и њене јадне осиромашене културе.

Мисао о осиромашеном *уранијуму осиромашених умова* сјајно се надовезује на ону познату лепу мисао Његоша који је рекао – *Које закон лежи у топузу, трагови му смрде нечовјештвом*, а професор Перовић је у много наврата одлично објаснио да топуз може бити и „топуз (не)права“, тако да и трагови таквих „неправника“ смрде нечовјештвом.

Узвишена је и једна тужна мисао професора Перовића када је указивао на то да је данас *најтежа болест* у свету *болест глади*. И та страшна болест, по свему судећи, као и бомбардовање осиромашеним уранијумом, произлази из деловања осиромашених умова.

Професор Перовић је био сјајан пример да оно познато – *мало рука, малена и снага*, не мора баш увек бити тако, па је тако професор Перовић својим делом, бројем својих књига и других радова, Преднацртом Грађанског законика, али и својим великим предавањима и говорима, показао да се некада и са мало „рука“ може постићи много.

Живеће дело овог великог професора. Нека је вечна слава професору Перовићу, којим ће се увек поносити Удружење правника Србије и Правни факултет Универзитета у Београду.